אוהב ישראל — ויקהל

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל וגו' ששת ימים תעשה גו'. שורש הדברים הוא כך דידוע מדחז"ל. דבמעמד הנבחר בהר סיני. כשהקדימו הכנ"י נעשה ונשמע. אז נתן הש"י בראש כאו"א מישראל שני כתרים ואח"כ כשחטאו בעגל נסתלק זה מהם. כמ"ש ויתנצלו ב"י את עדים מהר חורב. שנאבד מהם כל הארת הקדושה שקיבלו מהר חורב. והנה כל האורות והכתרים שהם התכשיטין של ישראל שניטלו מהם בחורב. כולם נטלם משרע"ה לעצמו אך משה הוא עבד נאמן ובשבת קודש שאז שורה הקדושה על ישראל. ואז הוא מחזיר להם הכתרים לכאו"א מישראל. וכאו"א מקבל לפי קדושתו כידוע מכוונת האריז"ל על ישמח משה במתנת חלקו עיי"ש. וזה"ש ויקהל משה את כל עדת בנ"י. עד"ת הוא מלשון עדי"ם. ר"ל התכשיטין. היינו שמשה הקהיל את כל העדי והקישוט שקיבלו ישראל מהר חורב. וע"י חטא העגל נסתלק מהם והי' מתירא משה שלא ישלטו בהם ידי זרים וחיצונים וקליפות ח"ו אשר ע"כ הקהיל משה את כל הניצוצות הק' לעצמו. ובאמת הוא רעיא מהימנא כשראה העת וזמן שיוכלו ישראל לקבל הכתרים הנ"ל אז החזיר להם הכתרים בשמחה ובטוב לבב. ולא עיכב לעצמו משלהם כלום ומסתפק במה שיש לו. וזהו ישמח משה במתנת חלקו וזש"ה אלה הדברים גו' ששת ימים גו'. היינו ע"י שתשמרו את השבת אז כאו"א מזרע ישראל יוכל לחזור וליקח האורות והכתרים שנחסרו מהם ע"י חטא העגל וכנ"ל. כי שבת הוא תיקון גדול על חטא העגל כמאחז"ל כל המשמר שבת כהלכתו אפילו עע"ז כדור אנוש מוחלין לו. ואז משה מחזיר לכאו"א מישראל את חלקו והבן:

ששת ימים תעשה מלאכה וגו'. הנה כאן בפ' זו הקדימה תוה"ק אזהרת שבת למלאכת המשכן. ובפ' תשא הקדימה מלאכת המשכן לשמירת שבת. וי"ל בדרך פשוטו. דבאמת אחז"ל דהמשכן הי' בא כדי לכפר על חטא העגל. כמו שנראה מכל הפסוקים שנאמרו במלאכת המשכן לתקן באותו הלשון עצמו שחטא וכדאי' במדרש במפרשי התורה עיי"ש. אבל נראה דבאמת אף אם לא חטאו ישראל בעגל. ג"כ היו עושין המשכן כמ"ש הש"י למשה ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם דהמשכן הי' בנוי בבחי' ודוגמא מעין המקדש שלמעלה. היכל מול היכל כו'. והקב"ה ציוה לעשות המשכן למטה כדי להמשיך השראת השכינה בתוך זרע ישראל עם סגולתו. אך אח"כ כשעשו את העגל ציוה הש"י שיתנו נדבות לבם לצורך המשכן. ושיתכוונו שיתכפרו בזה על עון העגל ואז ניתוסף להם עוד טעם וכוונה בעשיית המשכן היינו לכפרה. נוסף על טעם הראשון שהוא להמשיך השראת השכינה ביניהם. והנה שמירת שבת הוא ג"כ תיקון לחטא העגל. כמאחז"ל כל המשמר שבת כו' עע"ז כו' מוחלין לו ושבת הוא תיקון פרטי לכל איש ישראל אשר ישמור שבת כדינו וכהלכתו אז נמחל חטאו ונדבת המשכן הוא תיקון כללי. לכן בפ' זו דהיה למחרת יוה"כ אחר חטא העגל הקדימה תוה"ק שמירת שבת למלאכת המשכן. ונקט תיקון הפרטי קודם לתיקון הכללי שהוא מלאכת המשכן משא"כ בפ' תשא. דאז היה עדיין קודם חטא העגל הקדימה התורה מלאכת המשכן שהוא להכין מקום השראת השכינה. קודם שמירת שבת. ועיין באוה"ח הק' ז"ל שדיבר קצת מזה:

והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אותה והותר. והנה לכאורה שני תיבות אלו. דים והותר הם תרתי דסתרי. דאם מלאכת ההבאה מנדבות המשכן היתה רק די לפי הצורך למלאכת המשכן. אם כן לא הותר. ואם הותר אינו די. כידוע לכל מבין ועיין באוה"ח הקדוש ז"ל. ואענה חלקי גם אני:

דהנה השי"ת נק'. אֵל שד"י. אֵל הוא לשון תוקף וחוזק כמו ואת אילי הארץ לקח. ושד"י מרמז על השפעתו ית'. המכונה בשם שדיים. ונק' הקב"ה בשני שמות אלו. א"ל. שד"י היינו שהוא ית' כביכול מתגבר על השפעתו שהיה בלי גבול ושיעור מרוב טובו וחסדו. והוא כביכול מצמצם אותו ומגבילו. וזהו שדרשו חז"ל שאמר לעולמו די. דהנה כל דבר הבא מכח א"ס. אז יש יכולת בדבר ההוא להתרחב ולהתפשט עד אין שיעור וגבול וערך. וכשעלה ברצונו ית' להאציל ולברוא את העולמות. אז היו רוצים להתפשט בלי שיעור וגבול והוצרך הש"י לומר די ליתן צימצום וגבול כך וכך יהיו סדר העולמות. וסידור השתלשלות העולמות במספר ובמנין לפי מה שהבין הש"י בחכמתו העליונה איך ומה וכמה הצריך לפי סדר הבריאה ואז אמר די. וזהו גבורה וצמצום שהוצרך הוא ית' לצמצם כוחו כביכול. והותיר הש"י זה הכח להצדיקים שהם יגמרו הבריאה ויוסיפו על מעב"ר. כדאי' בזוה"ק דבמה שהצדיקים עוסקים בתורה ומחדשים חידושים באורייתא הם בוראים שמים וארץ חדשים. כמ"ש ואשים דברי בפיך גו' לנטוע שמים וליסוד ארץ גו' [וכמ"כ בכל המדות והחסדים אשר הוא ית' משפיע להכנ"י הי' ג"כ ההשפעה בלי שום שיעור וגבול וערך כמו שהוא ית' א"ס וא"ת ולא היו ישראל יכולין לקבל ההשפעה מחמת שהם בעלי גבול ותכלית ושיעור ולכן הוא ית' מצמצם השפעתו לפי כח המקבלים וזהו הצימצום גופא הוא חסד גדול וזהו גבורה שבחסד] והנה גבי מלאכת המשכן שהיו מעין ודוגמת בריאת שמים וארץ. והיה בנוי ומסודר ע"פ שכל אלוהות. ונעשה ע"פ צירופי שמות הק' ואותיות הק' אשר בהם נבראו שמים וארץ כמאחז"ל יודע הי' בצלאל כו'. ובאמת עיקר המלאכה של בנין המשכן הי' הכוונה מה שכוונו עושי המלאכה בכל מעשה בכל כלי לדבר רוחני. והמשיכו ע"כ דבר מעש' אשר עשו

מהקדוש' העליונה השייך לדבר זה ע"י השכל והבינה שהשפיע בהם הש"י כמ"ש וימלא אותו רוח אלהים בחכמה בתבונה ובדעת כו'. וע"י אלו הג'. נבראו ג"כ שמים וארץ. כמ"ש ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה. בדעתו תהומות נבקעו. והנה אם הי' עושי מלאכת המשכן וכל אשר לו רוצים לכוין ולהמשיך בהיחודים וצרופי אותיות ושמות הק'. לפי רוחב שכלם ובינתם ודעתם ורוח קדשם. אז הי' הדבר מתפשט בלי שיעור וגבול וערך. כי רוח אלהים הופיע עליהם ונתלבשו בכח הא"ס וא"ת. אך בודאי הוצרכו לצמצם כוונתם ויחודים וצירופם כדי לתת גבול ושיעור לכל דבר לפי הצורך והותירו להצדיקים לע"ל בכל דור ודור שיבואו ויעסקו בהתוה"ק מעשי מלאכת המשכן. וכל צדיק וצדיק אשר חלק לו אלהים מחכמתו ובינתו לפי השגתו. יגיד תעלומות חכמה בכל דבר וכל כלי ויוסיפו טעמים וכוונות ע"כ דבר היאך הוא מתייחד בדברים הרוחניים העליונים כמו שהש"י כביכול צמצם כוחו בבריאת שמים וארץ. אשר הי' יכול להוסיף עוד עולמות לפי ערכו כביכול כהנה וכהנה לא"ס וא"ת. והשאיר להצדיקים שבכל דור. ומכוחו נתן להם שיוכלו גם הם לחדש בבריאה זו. היינו בלימוד התורה ובמצותיה אז יבראו שמים וארץ בכל עת. ובצלאל שהיה בצל אל התנהג ג"כ במדתו ית' במלאכת המשכן שהשאיר מחכמתו ובינתו ודעתו הרחבה מני ים. להצדיקים שיהיו בכל דו"ד. שהם יוסיפו לקח וכוונה בכל דבר של מלאכת המשכן. וזש"ה והמלאכה היתה די"ם שהוצרכו לומר די ולצמצם וליתן גבול להמלאכה. לעשות אותה. ר"ל לתקן כל כלי ולייחדו בקדושה עליונה אשר היו יכולים לכוין בכל דבר לפי רוחב שכלם ובינתם ודעתם. אך והותר. היינו שהותירו מחכמתם כו' לחכמים וצדיקים שבכל דו"ד אשר ישמעו וילמדו סדר מלאכת המשכן והם יגמרו הבנין ויוסיפו מדעתם הישרה והנכונה כאו"א לפי השגתו והבן:

ויעשו כל חכם לב בעושי המלאכה וגו'. במדרש מה מלאכה עשו. אלא ראה מה כתיב וזאת התרומה אשר תקחו מאתם. זו כנ"י שנ' קודש ישראל לה' ראשית תבואתו זהב וכסף זו כנ"י כו' זהב זה אברהם כו' וכסף זה יצחק. ונחשת זה יעקב. ועמדו בזה כל מפרשי המדרש ונלאו למצוא ישוב ופי' לזה. ולבאר זה צריך להקדים להבין מהו זה שאחז"ל דאנשי כנה"ג תיקנו תפלת י"ח. נגד י"ח אזכרות שאמר דהמע"ה במזמו' הבו לה' גו'. וח"א כגד ח"י צווים שנ' בעשיית המשכן. כאשר צוה ה' את משה והנה נודע שהאדם הוא עולם קטן ויש בו ציור מכל העולמות העליונים הרוחנים. וכל מה שאנו רואין באדם. יובן ממילא שדבר זה הוא בגבהי מרומים. כמ"ש ומבשרי אחזה אלוה. והנה אנו רואים שיש באדם ראש ובו המוח ומן המוח יוצא חוט לבן הנק' חוט השדרה. וחוט זה הוא המעמיד את כל הגוף והוא מחמת שכל חיות האדם תלוי במוח והוא מקור החיות של האדם ומן המוח הוא נשפע חיות ויורד לכל איברי הגוף הפנימים והחיצונים. היינו דרך אותו החוט הוא יורד ממקור החיות. לכן הוא לבן שהוא מתחיל מן המוח שהוא מקור החיים ששם משכן הנשמה. והוא ג"כ לבן. כי הלבנונית מורה על החיים ולכן ג"כ חוט זה הוא לבן. והוא הצינור שע"י נמשך חיות. ומזה נשכיל ונבין ג"כ בעולמות העליונים הרוחנים. והנה המקורות החיים אשר בעולמות העליונים. המקורות האלו מקבלים שפע ואור מהמקור העליון וממקור המקורות. ונק' בפי המקובלים חכמה סתימאה. והוא מקור כל המקורות. ומשם נשתלשל המקור חכמה והמקור בינה ובמקור כל המקורות הוא שורש ומקור למה שנצטייר אח"כ הל"ב נתיבות החכמה אשר ע"י נתיבות אלו ברא ויצר ועשה כו'. כמבואר בס"י וכן שאר המדות הכל היו נכללין בשורשן במקור כל המקורות. רק ע"י שלא היה באפשרי שיהיה בריאה ושיוכלו העולמות להכיל וליהנות מזיו אור הא"ס בהוב"ש. לכן היה מההכרח להיות נשתלשל ממקור כל המקורות ע"י ההתלבשות וצימצומים רבים מאוד ולא הי' רגע כמימרא נפסק חיותן ממקור כל המקורות אז היו ח"ו כולם בטלין ממציאותם. לכן הוצרכו תמיד להיות מקבלים ממקור כל המקורות וע"י צימצומים והשתלשלות כדי שיהיו יכולין לקבל: לכן היה השתלשלות לל"ב נתיבות החכמה ומשם לבינה וממנה מתפשט ג"כ. והוא נהר יוצא מעדן להשקות כו'. והנה כדי שיהיה באפשרי להיות בריאה היה מההכרח שיהיה הבריאה במדה במנין ובמשקל. כמה אור ושפע יוכל לקבל כל עולם ועולם. דאם היה יורד שפע ואור יותר מכדי אשר יוכלו לקבל. היו בטלין במציאותן כנודע בסוד שבירת הכלים. ובמדה כמה צריך להיות כל עולם רחוק מחבירו. וכמה יהיה מדת כל עולם. והכל היה במפלאות תמים דעים. להיות כ"כ צימצומים. והנה נודע שהמשכן היה ג"כ ציור כל העולמות כמו שביארנו כ"ז בפ' שעברה. וכמ"כ כל דבר ודבר שהיה במשכן היה ג"כ הכל במדה במנין ובמשקל. ולזה י"ל שמרמז הפסוק אלה פקודי המשכן. ר"ת אפ"ה וס"ת הי"ן אפ"ה מספרו פ"ו גימ' שם אלהי"ם. הי"ן מספרו. ס"ה. מספר שם אדנ"י. ורומז לזה הענין שדברנו למעלה שהבריאה היה הכל במדה במנין ובמשקל. ובצימצומים רבים. ואלהי"ם הוא צימצום. וכן תיבת אדנ"י רק כשהוא בצירוף זה היינו שהיו"ד הוא באמצע התיבה הוא בהמתקה משורשה שהוא היו"ד משם הוי"ה ב"ה לע"ע. והבן זאת. וביאור עוד יתר הפסוק באופן זה דהתורה מרמזת לנו דהגם שהש"י ציוה אותנו לעשות משכן שיהיה שם השראת השכינה כביכול. אך עיקר השראת השכינה הוא בתוך בנ"י ממש. היינו בקרבם. כמ"ש ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. בתוכם דייקא שהאיש הישראלי הוא הוא המשכן להשראת השכינה ולז"א הכתוב משכ"ן העדו"ת ר"ת מ"ה וס"ת ת"ג ומרמז שעיקר המשכן הוא האדם שמספרו עולה מ"ה ונודע דפנימיות העולמות הוא ג"כ עשר בחי' שהוא שיעור קומה שלימה. וכל בחי' הוא כלול מיו"ד. נמצא דיו"ד פעמים מ"ה עולה ת"ן. והבן זאת הרי מרמז לנו הכתוב דהמשכן להשראת השכינה עיקר הוא האדם והוא כלי לפנימית הוא הנשמה שכ"א כלול מיו"ד והוא ת"ן: